

FIGYELŐ

JOSEPH GREGOR

Gregor professzor, akinek a barokk színházról írt tanulmányát, jelen számunkban közöljük, az önálló színháztudomány egyik megalapítója és kimagasló jelentőségű képviselője. 1888 október 26-án született Csernovicban. 1911-ben avatták doktorrá Bécsben. A háború befejeztével az akkori bécsi Hofbibliothekben (most Nationalbibliothek) Alexander v. Weilen színháztörténész utóda lett. 1922-ben alapította meg az intézet keretein belül a Színházi Gyűjteményt, amely az első és azóta is legnagyobb színháztudományi intézmény. A bécsi Képzőművészeti Akadémia és a Reinhardtszeminárium tanára, évek óta a berlini Színháztörténeti Társaság egyik vezető tagja. 1927-ben Oroszországban, 1928-ban és 1931-ben Amerikában, az utóbbi években Olaszországban végzett nagyjelentőségű színháztudományi kutatásokat. Főbb művei: „Denkmäler des Theaters“ (12 kötet), „Szenische Kunst“ (eddig 2 kötet), „Das russische Theater“ és „Das amerikanische Theater und Kino“ (mindkettő René Fülöp—Miller társaságában), „Das Zeitalter des Films“, „Weltgeschichte des Theaters“, „Shakespeare“. Nemcsak tudományos, hanem irodalmi téren is nagyértékű tevékenységet fejt ki. 1933-ban nagy sikerrel mutatta be a Burgszínház a „Cenodoxus“ c. jezsuitadramát az ő átdolgozásában, 1934-ben ugyancsak ott Calderon: Az állhatatos herceg c. műve az ő szabad újraköltésében került színre. Regényeket és elbeszéléseket is ír. Nemrég jelent meg válogatott költeményeinek második kötete.

TÁRSASÁGI ÜGYEK

A MAGYAR SZÍNHÁZTUDOMÁNYI ÉS SZINPADMŰVÉSZETI TÁRSASÁG

Május 10-én tartotta alakuló közgyűlését a Magyar Színháztudományi és Színpadművészeti Társaság a Fészek Klubban. Az ülést Alszeghy Zsolt dr. nyitotta meg, majd Galamb Sándor dr. vette át az elnöklést. A szép számú közönség lelkesen üdvözölte a színházi szaktudományok művelésére alakuló társaság gondolatát és a szokott formások mellett kimondotta a Társaság megalakulását. A jegyzőkönyv szó szerinti szövegét alábbiakban közöljük.

JEGYZŐKÖNYV

a Magyar Színháztudományi és Színpadművészeti Társaság 1936 május 10-én tartott alakuló közgyűléséről.

Jelen vannak: Alszeghy Zsolt dr., Ascher Oszkár, Baktay Ervin dr., Bánóczy László dr., Bálint György, Bálint Lajos, Bierbauer Virgil dr., Bíró Lajos Pál dr., Benedek Marcell, Bory István dr., Buday György dr., Császár Elemér dr., Dénes Tibor dr., Erődi Jenő, Futó Andor, Galamb Sándor dr., Gáspár Miklós, Halmos Ilonka, Horváth Árpád, Hont Erzsé,

Hont Ferenc, Horváth János, Juhász Vilmos, Kárpáti Aurél, Kéky Lajos, Kókai Rezső dr., Kozocsa Sándor dr., Krampol Miklós, Mészáros Sándor, Muhoray Elemér, Magyar Bálint dr., Nagy Ferenc dr., Nagy Adorján, Ódry Árpád, Ortutay Gyula dr., Pünkösti Andor, Pukánszky Kádár Jolán dr., Pachér Béla dr., Prahács Margit dr., Rexa Dezső, Rausch Géza dr., Radnóti Miklós dr., Reitzer Béla dr., Rédey Tivadar dr., ifj. Richter Aladár, Reysser Ottó, Saád Béla, Say Géza dr., Staud Géza dr., Semjén Gyula dr., Sándor Zoltán dr., Szalai Emil dr., Szélpál Árpád, Székely Julia, Szücs Aladár dr., Tolnai Gábor dr., Téri Tibor, Téri Tihamér, Valér Erik, Vajda László, Vázsonyi Endre dr., Waldapfel József dr., Zádor Anna dr.

Alszeghy Zsolt dr. egyetemi magántanár, mint korelnök megnyitja az ülést, üdvözlí a megjelenteket, a színháztudomány, a kritika képviselőit és elsősorban az ülésen megjelent előkelőségeket; a kultuszminisztériumot képviselő dr. Haász Aladár miniszteri tanácsost, a Székesfehérváros képviselőtében megjelent Pachér Béla dr. tanácsjegyzőt és az Irodalmi és Művészeti Tanácsot képviselő Say Gézát. A korelnök nyitó beszédében a megalakuló társaság terveit foglalta össze.

Igen Tisztelt Uraim!

A tudományos kutatás fejlődése természetszerűen hozza magával a tudományos diszciplínák fokozatos elkülönülését. Ezek a specializálódó tudományterületek azonban csak akkor tudnak igazán kifejlődni, ha művelőik a specializálódás bizonyosságául csoportosulnak, s kezét fogva, közös munkával fáradoznak a problémakörükbe tartozó kérdések tisztázásán.

Ilyen szándék hozott össze bennünket is, hogy a színház művészetének körébe eső problémák tudományos megoldását kiemeljük a művészetbölcselet, gyakorlati esztétika és irodalmi kritika feladatai közül s a magyar színházkultúra javára önálló problémakörként minden oldalról megvilágítsuk. Társaságba akarjuk gyűjteni azokat, akik a színpad művészetének elméletével és történetével foglalkoznak, akik figyelemmel kísérik azt a művészetet, amely — mint Kárpáti Aurél írja — az író, rendező, festő és színész művészi munkájából a színpad művészetévé formálódik.

Társaságunk célja — A Színpad új számának célkitűzése szerint — „módszeresen művelni a színházzal kapcsolatos kérdéseket, kutatni a dráma, a színész és a színpad történeti, lélektani és esztétikai vonatkozásait, vizsgálni a közönség magatartását, és megvilágítani minden olyan problémát, amely a színházzal összefügg, tehát a magyar színészképzés problémáját is.“

A társaság megalakulásának gondolata szép visszhangra talált; a szervezőbizottság értesítése szerint kétszáznál több érdeklődő jelentkezett azzal a szándékkal, hogy a megalakuló társaságba lép. Ez a visszhang igazolja a gondolat felvetőinek tervét és ad bátorítást a társaság megalakulására.

Hogy a formális megalakulás megtörténhessék, tisztelettel kérem a jelenlevőket, méltóztassanak kimondani, hogy a Magyar Színháztudományi és Színpadművészeti Társaság megalakulását szükségesnek tartják és ebben a meggyőződésben a Társaságot megalakítják.

Kimondom tehát, hogy a magyar tudományos és művészeti élet jelenlevő tagjai a Magyar Színháztudományi és Színpadművészeti Társaságot ezen az összefüggésben megalapítják.

A megalapítástól azonban hosszú út vezet a Társaság munkájának megindulásáig. Hogy ezt az utat megrövidítsük, tisztelettel kérem, méltóztassék a Társaság alapszabálytervezetét meghallgatni. Ha nincs elene megjegyzés, az alakuló közgyűlés nevében elfogadottnak jelentem ki. A tárgyalás után az új Társaság elnöki székébe kell emelni azt, akinek eddigi gazdag működése kezesség a mellett, hogy a Társaság a maga célkitűzéseit a legszerencsésebben megvalósíthatja. Tisztelettel ajánlom, hogy méltóztassék a további tárgyalások folyamára elnökké kikiáltani a magyar színházi élet vezérét, Márkus Lászlót.

Végül felkéri Tolnai Gábor dr-t, hogy a választás megtörténteig az alakuló ülés jegyzőkönyvét vezesse. Staud Géza dr. az elnök felkérésére felolvassa a társaság alapszabályának tervezetét, melyet a megjelentek részletesen megvitatnak és többen (Pünkösti Andor, Hont Ferenc, Galamb Sándor, Bánóczy László, Szalai Emil, Waldapfel József, stb.) az alapszabálytervezet módosítását és kiegészítését javasolják. A közgyűlés ezek után egyhangúlag elfogadta az alapszabályokat és egyhangúlag elhatározta a társaság megalakítását.

Ezek után az alakuló közgyűlés megválasztotta a társaság tisztikarát. Az elnök a választás megtörténte előtt hangsúlyozza, hogy a tisztikar megválasztása mindaddig ideiglenes, amíg az alapszabályok belügyminiszteri jóváhagyása meg nem történik. Végleges formát csak a jóváhagyott alapszabályok után összeülő közgyűléstől kaphat.

Az alakuló közgyűlés egyhangúlag megválasztja: elnöknek Márkus Lászlót, alelnöknek: Galamb Sándor dr.-t, Németh Antal dr.-t és Ódry Árpádot.

Márkus László megválasztott elnök betegsége miatt nem jelenhetett meg az ülésen, azért a választás megtörténte után Galamb Sándor dr. jelenlevő alelnök veszi át az ülés vezetését. Az elnöklést végző Galamb Sándor dr. megköszöni Alszegehy Zsolt dr.-nak a választás ideje alatti elnöklését és az előkészítő munkában való szíves részvételét. Majd felolvassa az előkészítő bizottság javaslatát a tisztikar további tagjainak megválasztására. A közgyűlés egyhangúlag választja meg a tisztikar tagjait a következőket: *Titkárok:* I. Staud Géza dr., II. Hont Ferenc. *Jegyzők:* I. Tolnai Gábor dr., II. Krampol Miklós, III. Saád Béla. *Pénztáros:* Semjén Gyula dr. *Ellenőr:* Bory István dr. *Választmányi tagok:* 1. Alszegehy Zsolt dr., 2. Bálint Lajos, 3. Bánóczy László dr., 4. Bárdos Artur dr., 5. Benedek Marcell, 6. Bierbauer Virgil dr., 7. Borsody Bevilacqua Béla, 8. báró Brandenstein Béla dr., 9. Buday György dr., 10. Császár Elemér dr., 11. Góth Sándor, 12. Horváth Árpád, 13. Jaschik Álmos, 14. Jób Dániel, 15. Kaffka Péter, 16. Kállay Miklós, 17. Kárpáti Aurél, 18. Kéky Lajos dr, 19. Kiss Ferenc, 20. Lugosi Döme dr., 21. Mészáros Sándor, 22. Nagy Adorján, 23. Oláh Gusztáv, 24. Ortutay Gyula dr., 25. Pacher Béla dr., 26. Prahács Margit dr. 27. Pukánszky Kádár Jolán dr., 28. Pünkösti Andor, 29. Rédey Tivadar dr., 30. Rexa Dezső, 31. ifj. Richter Aladár, 34. Sebestyén Károly dr., 35. Sjk Sándor dr., 36. Székelyhidy Ferenc dr., 37. Tolnay Pál, 38. Törzs Jenő, 39. Várkonyi Hildebrand dr., 40. Waldapfel József dr. *Választmányi póttagok:* 1. Bálint György, 2. Juhász Vilmos, 3. Kókai Rezső dr., 4. Magyar Bálint dr., 5. Rabinovszky Márius, 6. Ascher Oszkár, 7. Szerb Antal dr., 8. Tomori Viola dr. 9. Vázsonyi Endre dr., 10. Zádor Anna dr.

Tolnai Gábor dr., mint megválasztott I. jegyző tovább vezeti az ülés jegyzőkönyvét. Az elnök előterjesztést tesz Hóman Bálint vallás-és közoktatásügyi miniszter úr díszelnökké való megválasztására, valamint Tasnádi Nagy András, ifj. báró Wlassich Gyula, vitéz Haász Ala-

dár, Voinovich Géza, Hevesi Sándor, Imre Sándor és Gerevich Tibor tiszteleti tagokká való választására. Az alakuló közgyűlés az elnök előterjesztését egyhangú lelkesedéssel elfogadja.

A választmány megválasztása után Hont Ferenc II. titkár felolvassa az előkészítő bizottság tervezetét a társaság munkatervére vonatkozólag. A program részletes szövege a következő:

A Magyar Színháztudományi és Színpadművészeti Társaság kettős célt tűzött maga elé: tudományos és művészi célt. Kérdezhetné valaki, hogyan férhet meg egymás mellett a kettő? Mind a kettő autonom világ, egyiknek sincs szüksége a másikra. Pedig alig van még egy olyan művészet, amelynek annyira szüksége volna a tudományra, mint éppen a színháznak. Akár a színésznevelés kérdéseire nyulunk, akár a dramaturg, vagy a rendező sokszempontú, bonyolult tevékenységét nézzük, akár a dekoratőrök történeti és technikai felkészültségére gondolunk, számtalan összefüggést látunk a művészet és a tudomány között.

A tudomány lényegéhez nem tartozik a gyakorlati célszerűség, de ha van tudomány, amelynek gyakorlati vonatkozásai megbecsülhetetlenek, akkor a színháztudomány az.

1. A társaság keretén belül meginduló közönséglélektani vizsgálatok rá fognak világítani a közönség érdeklődését meghatározó mozzanatokra. A közönséggel kapcsolatos szociográfiai vizsgálatok a közönség összetételének, társadalmi osztályok szerinti megoszlásának, nemzeti és lokális jellegzetességeinek adatait fogják elénk tárni. Csak ezen adatok birtokában tudunk céltudatos munkát végezni a színházi kultúra terjesztésére. Csak így tudunk új közönségrétegeket bekapcsolni a színház érdekkörébe, csak így tudjuk a közönséget a színház kulturális céljainak érdekében megszervezni.

2. Vizsgálni fogjuk a színházi üzem mechanizmusát, a színházi adminisztrációt és mindazokat a gazdasági és jogi vonatkozásokat, amelyek a színház vezetésével felmerülhetnek.

3. Tudományos feladatunk legfontosabb pontját a színpadi alkotás elemeinek: a drámának, színésznek, színpadnak, díszletnek, kosztümnek, színpadi zenének stb. történeti, lélektani és esztétikai megvilágítása alkotja.

4. A lehetőséghez képest elő fogjuk segíteni új magyar drámaírók érvényesülését és külfölddel drámacerét létesítünk.

5. A magyar népi zene feltárásához hasonlóan össze kell gyűjteni a magyar népi játékkincset.

6. A színészet lélektanának ismerete alapján hozzányulhatunk a színészképzés és az operai nevelés kényes és bonyolult problémáihoz.

7. A rendezés esztétikai, dramaturgiai kérdésein túl a rendezői jog és a rendezőképzés is napirendre kerül.

8. Feladataink körébe vág a színpadtechnika fejlesztése és színpadtervezőink külföldi propagálása.

9. Fontos szerepet szánunk a magyar vidéki színészet kérdéseinek is. Ez a feladat is csak megfelelő módszeres helyzetkutatás és közönségvizsgálat útján oldható meg.

10. A színházépítészeti gyakorlati kérdéseinek megoldása csak a színpad és a nézőtér lélektani és dramaturgiai vonatkozásainak szemmel tartásával lehetséges.

11. Muzsikus tagjaink szakszerű kutatásai rá fognak világítani a színházi zene kérdéseire, valamint a színház és a zene kapcsolatára.

12. Felvesszük vizsgálataink körébe a színházzal rokon film és rádió megoldandó problémáit is.

13. Céljaink elérésére társaságunk felolvasásokat és előadásokat fog tartani. Hivatalos lapja a Színpad, Színháztudományi Szemle lesz, amely gondoskodik az itt elhangzó előadásoknak és felolvasásoknak publikálásáról. Anyagi lehetőségeinkhez képest színháztudományi munkák, színesztörténeti adatok, kiadatlan színdarabok és magyar színpadtervezők díszletanyagának kiadását segítjük elő. Színésztörténeti és színpadművészeti kiállításokat rendezünk. Felhívást intézünk különböző tudományos intézetekhez, hogy figyelmüket színészi, drámai és színpadi problémákra hívjuk fel. Elősegítjük tanfolyamok létesítését, díszlettervezők és rendezők számára. Megtesszük az előkészületeket egy később felállítandó színháztudományi könyvtár, színházi múzeum, színháztudományi tanszék és egy színháztudományi intézet megvalósítására. Végül külföldi kulturális kapcsolatok létesítésére törekszünk.

A munkaterv felolvasása után, melyet lelkesen üdvözöltek a jelenlevők, Galamb Sándor dr. elnöki tisztelet betöltő alelnök a jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri Mészáros Sándor és Bánóczi László urakat. Elnöklő indítványozza, hogy ha a kormányhatóság az alapszabályokon bizonyos változtatásokat kíván, mely azok rendelkezéseinek fontos lényegét nem érinti, a választmány hatalmaztassék fel, hogy ezen változtatásokat az alapszabályokba felvehesse és amiről a közgyűlésnek az elnök utólagosan fog jelentést tenni.

Más tárgy nem lévén, megköszöni a szép számmal megjelentek érdeklődését és hozzászólását, s az ülést bezárja.

Budapest, 1936 május 10.

Mészáros Sándor László sk.

*Márkus László sk.
elnök.*

Bánóczi László dr. sk.

*Tolnai Gábor dr. sk.
I. jegyző.*

LINNEBACH ADOLF SZÍNPADTECHNIKAI ELŐADÁSA

Június 12-én tartotta az újonnan alakult Magyar Színháztudományi és Színpadművészeti Társaság első felolvasó ülését a Magyar Mérnök-és Építészegylet reáltanoda-utcai helyiségében. Linnebach Adolf, a bajor állami színházak műszaki igazgatója és a müncheni Staatschule für angewandte Kunst tanára tartott felolvasást: *Bühnentechnische Probleme der Gegenwart* címen. Az előadót Márkus László a m. kir. Operaház igazgatója, a Társaság elnöke köszöntötte. A vetített képekkel kísért előadás szövegét magyar fordításban a Színpad jelen számának tanulmányai között találja meg az olvasó.